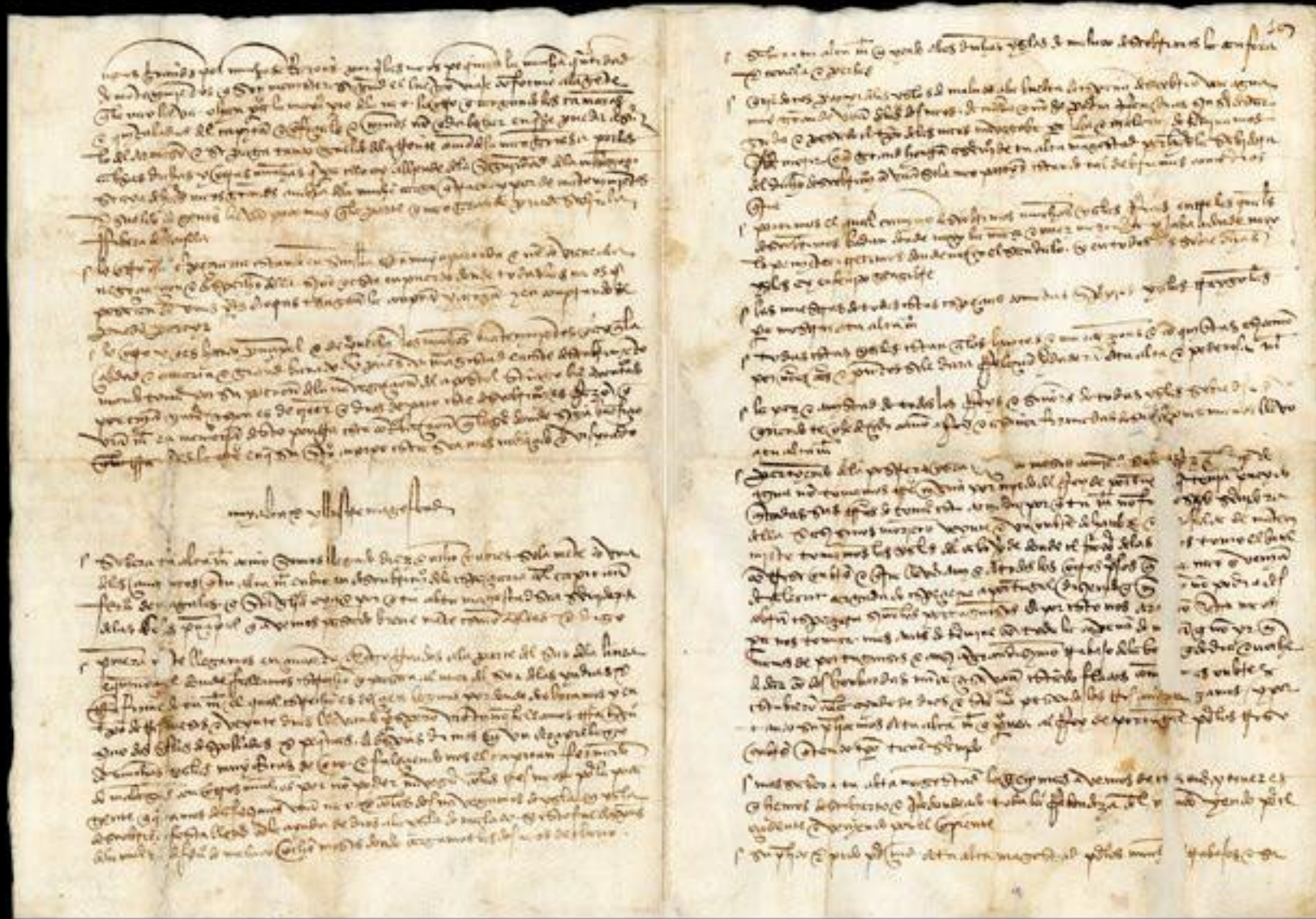

ELCANOVO PISMO CARLOSU V.

Pismo Juana Sebastiána Elcana caru Carlosu V.

Sanlúcar de Barrameda, 6. rujna 1522.

2 stranice, 21 x 29,5 cm. Papir, rukopis

Obična preslika, krasopis, umetnuta na stranice 106v–107v jednog arka, s navedenim brojevima, koja uključuje i jedan anonimni i nedatirani komentar, pripisan Elcanu, o osnivanju Case de la Contratación de la Especiería u gradu La Coruña

Sevilla. Archivo General de Indias, Patronato Real, 48, R. 20

U svom pismu sastavljenom po dolasku u Sanlúcar s ostalih sedamnaest preživjelih, Juan Sebastián Elcano opisuje proživljene nevolje i ostvarene uspjehe Začinske ekspedicije, kao što su pronalazak tjesnaca dugog sto liga koji izlazi na Južno more, tromjesečna plovidba mirnim morima Pacifika, Magellanova smrt u Mactánu na Filipinskom otočju, dolazak na Molučke otoke, mirovni sporazumi s nekima od njihovih kraljeva¹, vrijednost utovarenih začina, uvjerenje da se otoci nalaze na području španjolske interesne sfere i, posebice, uspjeh prvog oplovljavanja svijeta i povratka afričkom rutom.

Ali Vaše Veličanstvo treba znati da je ono što najviše trebamo cijeniti činjenica da smo otkrili i oplovili cijelu zemaljsku kuglu krenuvši prema zapadu i vrativši se preko istoka.

Ono predstavlja prvi službeni dokument koji spominje uspjeh oplovljavanja svijeta, no osoba koja je o tome prva pisala opširnije bio je Maximiliano Transilvano u svom djelu *De Moluccis insulis* (1523.).

Iako je vjerojatno nastala kada i sam original, čija sudbina je ostala nepoznata, pretpostavlja se da je ova preslika bila dijelom neke bilježnice ili spisa pohranjenog u instituciji Consejo de Indias zajedno s dokumentacijom o osnivanju Case de la Contratación u La Coruñi. Prema dosadašnjim saznanjima, vjeruje se da je to jedini primjerak pronađen u španjolskim arhivima, zbog čega ima veliku važnost. Dokument je 2. srpnja 2014. preuzelo Ministarstvo obrazovanja, kulture i sporta te je integriran u građu arhiva Archivo General de Indias 29. listopada iste godine.

U Italiji su sačuvane druge preslike, koje je tamo vjerojatno prosljedio tajnik Carla V., Francisco de los Cobos, s ciljem promicanja španjolskih zahtjeva, što vidimo i na kartografijama: jedna je uključena u Magliabechianov kodeks; druga je bila poslana Vojvodi od Ferrare po njegovom veleposlaniku u Španjolskoj Benedettu Fantinu 27. listopada 1522.; a treća poslana venecijanskom duždu, Antoniju Grimaniju, po njegovom predstavniku u Španjolskoj, Gasparu Contarini de Alvisu, zajedno s prijevodom na talijanski 24. rujna 1522.². Talijanska verzija objavljena je u Raccolti 1892., a istu je José Toribio Medina preveo na španjolski 1920. g., i tu verziju su do nedavno koristili znanstvenici sa španjolskog govornog područja³.

2016. ravnatelj Baskijskog povijesnog arhiva, Borja Aguinagalde, pronašao je u arhivu palače Laurgain de Aia⁴ drugo Elcanovo pismo, ovaj put u originalu, kojim je od cara zatražio određene nagrade i usluge.

María Antonia Colomar Albajar

² Čuvaju se u Središnjoj knjižnici u Firenci, Arhivu u Modeni i u Marcianovom kodeksu, XI., 143., original, k. 16. Arhiva u Mantovi, XI., 142., redom kako su navedeni.

³ ELCANO, JUAN SEBASTIÁN. *Prva plovidba oko svijeta* Madrid: Miraguano Ediciones, 2003., str. 10. MEDINA, J. T. *Otkriće Tihog oceana: Ferdinand Magellan i njegovi suputnici*. Dokumenti (Aneks Memoria Universitaria). Santiago de Chile: Imprenta Elzeviriana, 1920., str. 291-294. *Raccolta di documenti e Studio pubblicati dalla R. Commissione Colombiana pel quarto centenario dalla scoperta dell'America*. III. dio - I. Svezak. Rim: Ministero Della Pubblica Istruzione, MDCCCXCII (1892.), str. 102-104; *Raccolta...*, V. dio, III. svezak. Rim: Ministero Della Pubblica Istruzione, MDCCCXCIII (1894.), str. 23-24.

⁴ AHE, Arhiv palače Torre de Laurgain, Odjeljak Laurgain, leg. 15, br. 9.

¹ Vidjeti: Arhiv GI, Indiferente General, 1528, N. 1.